

34423

MINISTERIE VAN OVERZEESCHE GEBIEDSDEELEN
COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN

Afdeeling Nederlands Forces 's-Gravenhage, 8 October 1946.
Intelligence Service.

No. BJ/2900/-

10 OCT.

Het Hoofd van den C.V.D.,
Afdeeling Indische Zaken,
Javastraat 68,
's Gravenhage.

PD

Ik stel er prijs op U hierbij te doen
toekomen afschrift van een brief, gericht
aan het Hoofd van de NEFIS te Semarang door
F.W. Snepvangers, naar den inhoud waarvan ik
verwijs. Aangezien het relaas van den heer
Snepvangers mij geloofwaardig voorkomt, heb
ik zijn naam thans doorgehaald op de lijst
der NSB-leden voor de periode na 1939.

De NEFIS-Gecommitteerde in Nederland,

Mr. G. P. Kiës,
Res. maj. inf. v. s. d.

F

Semarang, 4 September 1946. 1a

Aan het Hoofd van de N.E.F.I.S.
te Semarang.

In aansluiting op het onderhoud, dat ik op 19 Augustus jl. met U mocht hebben, doe ik U, naar aanleiding van het uit Nederland ontvangen bericht, dat mijn schoonzuster bij repatriëering ondervraagd is geworden door ambtenaren van de NEFIS, het verzoek toekomen, de NEFIS in Nederland te willen inlichten, omtrent het resultaat van het in 1940 naar mijn gedragingen plaats gehad hebbende onderzoek, voorzoover althans dit nu nog is na te gaan.

Te Uwer informatie doe ik hieronder volgen, feiten en gebeurtenissen, voorzoover ik mij deze thans nog herinner, telkens zooveel mogelijk met opgave van de namen van de hierbij betrokken personen.

Kort na de miterij op H.M. Zeven Provinciën, en mede wegens de reactie hierop in sommige kringen in Nederland, ben ik indertijd lid geworden van de N.S.B., terwijl ik mij voordien nooit heb ingelaten met eenige politieke richting. Zoolals U ongetwijfeld bekend zal zijn, was ik in dezen tijd lang niet de eenige, die uitsluitend en alleen om ideeële en zelfs patriottische redenen, deze stap deed.

In het begin ben ik dan ook als enthousiast propagandist te werk gegaan, totdat tegen het einde van 1937 ik mij begon terug te trekken, omdat eenige twijfel bij mij ontstond, omtrent de integriteit en wel in het bijzonder omtrent de nationalistische principes van de N.S.B., welke twijfel zeer werd versterkt, toen mij eenige maanden later werd verzocht om als tusschenpersoon op te treden voor het ontvangen en doorzenden van allerlei informatie en berichten van in overheidsdienst werkzame "sympathiseerenden" aan officieele N.S.B.instanties, zoogenaamd om parlementsleden inside information te geven, welke zij van officieele zijde niet zouden kunnen krijgen. Aangezien ik begin 1939 met verlof naar Europa zou gaan, besloot ik om alle verder contact met de N.S.B. voorloopig te beperken, enkel en alleen tot het betalen van contributie, om mij in Nederland zelf, behoorlijk op de hoogte te stellen omtrent de werkelijke bedoelingen der N.S.B. en omtrent de mate van haar zelfstandigheid en onafhankelijkheid, - zoowel feitelijk als wel voornamelijk geestelijk - t.o.v. buitenlandsche organisaties. Dit is consequent door mij doorgevoerd sedert half 1938, hoewel nog gecontribueerd werd tot Januari of Februari 1939.

In Mei 1939, in Nederland aangekomen, werd mij al heel spoedig duidelijk, dat althans de geestelijke instelling van de N.S.B., sedert 1936 zeer sterk was veranderd en hoe langer hoe meer begon over te hellen naar Duitse opvattingen, waarna ik schriftelijk voor haar lidmaatschap heb bedankt. Dit moet tusschen 15 en 20 Juni plaats gehad hebben. Sedert dien heb ik, noch in Nederland, noch in Indië, eenig contact meer gehad, doch bleek desondanks op 10 Mei 1940 mijn naam nog steeds voor te komen op de bij N.S.B.instanties gevonden ledenlijsten.

P

Vóór mijn verlof woonde ik in Bandoeng en Batavia; na terugkomst in Indië, eind September 1939, werd ik in Semarang geplaatst. Ik heb inderdaad hier in Indië niet meer apart kennis gegeven van het bedanken voor het lidmaatschap, omdat geen enkel contact, welk dan ook, door mij meer werd gewenschd, en ik een gedankbrief hier, een volkomen onnoodig contact achtte, omdat ik veronderstelde, dat men hier toch zeker wel vanuit Nederland zou worden ingelicht, vooral na het uitblijven van betaling van contributie. Het vermoedelijk niet plaats gehad hebben van deze inlichting, is voor mij, in Mei 1940, reeds aanleiding geweest voor allerlei zeer onaangename consequenties. Dat nu nog in Nederland naar mij wordt geïnformeerd, doet thans de twijfel opkomen, of mijn schriftelijk bedanken wel te juister plaatse is ontvangen, en betreur ik het ten zeerste, deze brief niet aange- teekend te hebben verzonden.

Op 10 Mei 1940 ben ik aangehouden geworden voor nader onderzoek, doch na twee uren weer vrij gelaten. De heer Visser, toen- tertijd assistent resident voor de stad Semarang, en hoofd van de stedelijke politie, kende mij persoonlijk zeer goed en was vol- komen bekend met mijn opvattingen. Hij heeft mij dezelfde avond van 10 Mei 1940 nog, toegezegd, te zullen trachten mij opgenomen te krijgen in de hulppolitie, doch verzocht mij tevens, voor den tijd, dat ik nog niet officieel geheel zuiver stond, onze omgang, voor wat betreft openbare gelegenheden, te staken. Dat dit standpunt door hem consequent werd doorgevoerd, onder meer ook werd uitgebreid tot ontmoetingen aan de bridgetafel in de sociëteit (ondanks protesten van vele van onze gemeenschappelijke kennissen), benevens de weigering van de Vereeniging van Reserve Officieren, om voorloopig van mijn diensten gebruik te maken, voor instructie bij het V.O.C., hebben mij zeer veel leed be- zorgd, vooral deze laatste weigering, waardoor mij toch een kans ontnomen werd om te toonen, dat hetgeen ik beweerde, ook op juiste gronden berustte.

De heer Visser, welke thans vermoedelijk via een verblijf in Australië, naar Nederland is vertrokken, benevens de toenmalige chef der P.I.D., de heer Haccou, zullen waarschijnlijk in staat zijn om volledige informaties te geven. Plaatselijke archieven, die opheldering zouden kunnen geven, schijnen verloren gegaan te zijn.

Kort hierop kreeg ik het verzoek om te willen optreden als instructeur bij het V.O.C., hetgeen m.i. eveneens wijst op vol- ledige rehabilitatie. Ik heb deze functie aangenomen en heb deze trouw vervuld tot aan de opheffing van het V.O.C. Inlichtin- gen van deze zijde zult U kunnen krijgen van de toenmalige leider van het V.O.C., de Heer J.J.Pecht, onderwijzer, thans vermoede- lijk in Nederland, en van de toenmalige voorzitter van de ver- eeniging van Reserve-Officieren, de heer R.A.Mackay.

Een derde punt, dat volgens mij wijst op volledige rehabili- tatie, is mijn benoeming, na 6 weken mobilisatie, van 2e apo- theker bij de Veldhospitaal Afdeeling, tot de zeer verantwoor- delijke functie van hoofd der Pharmaceutische Afdeeling van de Hulpbasis voor de 2e en 3e divisie, te Madioen. Dat deze benoe- ming geschiedde door den kolonel Adr.Goudswaard, die volledig op de hoogte was van mijn doen en laten in de jaren 1936, 1937

en 1938 te Bandoeng, bewijst toch zeker wel, dat deze benoeming geen vergissing was. De kolonel Goudswaard is thans vermoedelijk in Nederland.

Wat mijn houding betreft tegenover den vijand, kunnen het toenmalige hoofd Hulpbasis, de kapitein Pruyboom en de op een soortgelijke expeditie uitgezonden kapitein der genie van Grondelle, verklaren, dat ik een poging heb ondernomen, om met een ongewapende ambulance vanuit Malang naar Madioen terug te keeren, teneinde gewonden en medicamenten weg te halen, die noodig hadden kunnen zijn bij het voeren van een guerilla in Oost Java en daarin slechts niet geslaagd ben, doordat de Jap in grooten getale, bij Tjaoeban, langs de weg begon door te stooten.

Betreffende mijn houding gedurende krijgsgevangenschap, zullen de kolonels Drost, Droog en Wilkens, inlichtingen omtrent mij kunnen geven. Ook de officier van Gezondheid ekl. (thans overste) Heystek, zal - alhoewel wij elkander geen groote sympathie toedragen - over de periode van $1\frac{1}{2}$ jaar, doorgebracht in het kamp-hospitaal Mater Dolorosa te Batavia, niets ten nadeele over mijn houding tegenover de Jap kunnen melden.

Sedert de bevrijding, ben ik vanaf eind September 1945 te Semarang ononderbroken werkzaam geweest, eerst als hoofd van de RAPWI apotheek, thans als hoofd van de Plaatselijk Pharmaceutische Dienst. Verkrijgen van inlichtingen over mijn doen en laten te Semarang, gedurende deze periode, zal niet moeilijk vallen, terwijl Dr. N. Roozendaal, zoojuist met de Oranje naar Nederland vertrokken, als Hoofd van de Dienst, zeker in staat zal zijn om inlichtingen te geven omtrent mijn werk bij de Pharmaceutische Heropbouw in Nederlandsch Indië. Ok het feit, dat ik na de bevrijding bevorderd ben tot Militair Apotheker eerste klasse, zal niet tegen mij pleiten.

Tenslotte wil ik U nog met nadruk melden, dat mijn blijven te Semarang uitsluitend berust op het feit, dat ik het geluk heb gehad, om fysiek in uitstekende conditie, door deze jaren heen te komen, en nog steeds een taak hier te volbrengen is, die nog niet overgegeven kan worden. Negatieve angst, voor hetgeen mij eventueel zou kunnen overkomen bij repatriëring, speelt hierbij geen rol. Integendeel, was het voor mij een groote verrassing te vernemen, dat men in Nederland nog steeds naar mij blijkt uit te zien.

Met de overtuiging, meer leed ondervonden te hebben in Mei/Juni 1940, dan billijk was; met de overtuiging, voor, gedurende en na de bezetting steeds naar beste weten mijn plicht te hebben vervuld, meen ik thans ook gerechtigd te zijn, U te verzoeken, om deze kwestie niet als "licht geval" te willen beschouwen, dat toch binnenkort de doofpot in gaat, maar om, het zocals dit destijds in Semarang is gebeurd, het thans ook in Nederland daarheen te willen doen leiden, dat mijn geval onderzocht wordt, waardoor mijn naam ook positief van iedere verdenking gezuiverd zal kunnen worden, waarvoor bij voorbaat mijn dank.

Hoogachtend,

w.g. F.W. Snepvangers.

Richtlijnen voor de inrichting en de werkwijze van den
Inlichtingsdienst.

Leiding.

1. De inlichtingendienst staat onder een daartoe te benoemen Hoofd.
2. Het Hoofd is onmiddellijk ondergeschikt aan den Gewestelijk Commissaris.
3. Hij organisaert en leidt dezen dienst naar behoefte en in overleg met, zoodat onder de bevelen van den Gewestelijk Commissaris.
4. Hij is voor alles, wat zijn dienst betreft, strikte geheimhouding verschuldigd tegenover een ieder behalve tegenover den Gewestelijk Commissaris.

Doel.

Het doel van dezen dienst is:

- A. 1. Zoo volledig mogelijk op de hoogte te zijn van het wezen, de actie, het drijven en de bedoelingen van de politieke partijen in deze gewesten, zoodat van de Europeesche en de Inlandsche, als van die der vreemde Oosterlingen.
2. Deze dienst tracht daartoe in het bezit te komen, en op de hoogte te blijven van de statuten, reglementen, programma's, organisatie enz. met de wijzigingen en toepassingen daarvan van alle politieke partijen.
3. Hij dient in het bezit te zijn van alle uitgegeven partijbladen, brochures pamfletten en andere lectuur.
1. Zooveel mogelijk gegevens te verzamelen voor Afd. 6 van het Hoofdkwartier teneinde o.m. te kunnen dienen voor de vertegenwoordigers der N.S.B. in de 1e kamer en in de Provinciale Staten.
2. Hij stelt zich, en blijft daartoe op de hoogte:
 - a. van hetgeen in de Volksraad - en eventueel ook in andere vertegenwoordigende lichamen - wordt behandeld.
 - b. van hetgeen in algemeen politiek zin in het omringende buitenland gebeurd, voornamelijk om en bij de Pacific.

Werkwijze.

1. Op alle plaatsen waar een kring gevestigd is - en zoonodig ook elders - wordt door den Gew. Commissaris een lid (donateur) belast met de functie van rapporteur voor den Inlichtingendienst.
2. Deze rapporteurs zijn rechtstreeks ondergeschikt aan het Hoofd van den dienst en, behalve tegenover dezen, verplicht tot strikte geheimhouding tegenover iedereen.
3. De rapporteurs brengen ééns per maand, vóór den 5den aan het diensthoofd verslag uit van al wat zij voor de beweging wetenswaardig vinden of waarvan zij de kennisneming door den Gewestelijk Commissaris noodig achten.
4. Deze rapporten bewegen zich hoofdzakelijk op politiek gebied, zonder dat echter andere gebieden behoeven te worden uitgesloten, indien daaromtrent iets bijzonders valt te vermelden.

Rijksinrichting Documentatie		
Gr.	Dossier	nr.
Inde	IV	2.
Correspondentie v. Staat		

Batavia, 2 Januari 1947

No: 10/GB2

Bijl:

Onderwerp: Geblokkeerde personen.

Directeur N.E.F.I.S.
BATAVIA.

Met verwijzing naar Uw schrijven van 5 December jl.no.EP5/44933/G., heb ik de eer U HoogEdelgestrengde het navolgende mede te deelen. Zooals U bekend is, werd de evacuatie van N.S.B.ers, in hoofdzaak ex-Ngawi-geïnterneerden door vertraging uitgesteld tensinde:

- 1o. een eventuele vervolgingsvraag in beschouwing te kunnen nemen,
- 2o. in ieder geval bij de evacuatie in verband met de beperkte voerscapaciteit, te zorgen dat zij die een ongeschonden reputatie op politiek gebied genoten, de voorrang hadden, en
- 3o. het standpunt in Nederland te weten t.a.v. opname van dergelijke personen.

Nu in Nederland in den loop van het afgelopen jaar de beslissing is genomen, leidende tot in vrijheidstelling van eenige tienduizenden soortgenooten, zelfs de geïnterneerden uit Suriname die h.t.l. tot de zgn. "onverzoenlijken" behoorden zijn daar te lande ontvangen en ongemoeid gelaten, en ook het tweede argument zijn kracht heeft verloren door het langzamerhand afloopen van de evacuatie's, is het standpunt ingenomen, dat de gelegenheid niet moet worden gemist om deze ongewenschte elementen indien zij zelf het land wenschen te verlaten en voor evacuatie in aanmerking komen, kwijt te raken.

Wat de eventuele terugkeer naar Ned.-Indië betreft van de ex-Ngawi geïnterneerden, o.w. mede te rekenen zijn die destijds naar Suriname zijn afgevoerd, wil het mij onder de huidige politieke omstandigheden en staatkundige ontwikkeling van zaken niet opportuun voorkomen om een principieele beslissing te nemen ten aanzien van de mogelijkheid van een terugkeer naar Ned.-Indië.

Op indidenteele verzoeken is door het Hoofd van den Immigratiedienst in overleg met mij steeds geantwoord, dat voorshands in verband met de huidige omstandigheden het verzoek niet in behandeling kon worden genomen.

Wat tenslotte het geval mevr. Siegel geb. Prijdekker betreft, moge ik U voor de reden die mij aanleiding heeft gegeven haar te laten evacueeren, verwijzen naar dz. schrijven van 12 April 1946 no. 441/B3. Hieraan kan ik nog toevoegen, dat aan den echtgenoot is medegedeeld, dat zij h.t.l. niet meer zal worden toegelaten en hij hiermede rekening dient te houden.

De Procureur-Generaal
bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië

w.g. Mr.H.W. Felderhof.

den Haag, 20 maart 1948.

Han:

den heer F. F. v. d. Does de Bye.

Afdelingshoofd
van
het Kantoor voor Reistreges.

Rijswijk 11.

Batavia - Centrum.

Welledelgeste. Heer,

Naar aanleiding van Uw bericht van
d.d. 27-2-48, afgeleverd aan mijn moeder Meer. J. D. Breukers-
Arnold, wonende Salmelaan 46, Bat.-C., waarin opgenomen
was, dat ik in een administratieve functie op het kantoor ge-
plaatst kon worden, indien ik mij daar bewoofde; deel ik U
behoefde mede, dat na inswommen advies gebleken is:
dat ik van hieruit mij niet naar Batavia kan befeven,
indien het Hoofd van het Kantoor voor Reistreges mijn
uitzending niet aanvraagt.

Volgens den heer Kruisboom,
hoofd van de Afd. "Immigratie" van het Dep. van Overzeese
Gebiedsdelen moest de uitzending aanvraagd worden bij
de "Cizmirhoz" te Batavia. Ditzelfde werd mij door den
heer Landgaat van de Afd. Soc. Zaken van eerdergenoemd Ministerie
aanvertrouwd. Een en ander zou dan geschieden in samenwer-
king met het "PUCOA".

gaarne vernam ik zo spoedig
mogelijk van U, of de aanvraag voor uitzending naar
Indië in eerder genoemde functie gedaan zal worden.
Indien dit zo is, kan ik in verband daarmede mijn
voorzorgsmaatregelen nemen.
In afwachting van Uw spoedig antwoord, verbleef ik,

Mw dienstwillige dienaar,
W. L. Breukers.

A/2.: W. L. Breukers.
Cederstraat 57.
den HAAG.

den Haag, 18 Nov. '47.

Lieve Mann, Taps en de rest.

Uw brief d. d. 28.2.47. in orde ontvangen. Dadelijk heb ik er werk van gemaakt. Hier volgt dan het resultaat. Het onderhoud met den Hr. Kruisboom heeft mij weinig positief opgeleverd. Alleen heeft hij mij de mogelijkheden aan de hand gedaan, hoe in Indië te komen. Allereerst I. de mogelijkheid om opferen te worden door het hoofd van het Reisbureau via het bureau „Cizmitoz“. Via deze instantie moet hij (het hoofd R. H.) mijn uitzending aanvragen. Eén en ander zal dan in samenwerking met het Bussogeschieden. De oproep komt dan hier op het plein in den Haag en dan kan ik zo spoedig mogelijk weg.

II. De tweede mogelijkheid: gewinstherenging; is volgens den Hr. Kruisboom onmogelijk, daar ik reeds meerderjarig ben. Maar allicht kunt u het proberen. Hiervoor moet u zich wenden tot het hoofd van den Immigratiedienst, Oud Commandant van de, d. i. den heer Dr. H. Groot.

III. De derde mogelijkheid: teruggending als in H. J. geworven. Hiervoor moet ik mij wenden tot de Afd. Soc. Zaken van het Dep. v. Overzees Gebiedsdelen. Hier ben ik bij den hr. Landzaat geweest, die mij de nodige inlichtingen verstrekke, die in hoofdzaak hetzelfde in hielden als onder de eerste mogelijkheid is aangegeven. Slechts ^{diegenen} ~~die~~ komen in aanmerking, die na de capitulatie van de Jappen naar Ned. zijn gepatriëerd. In mijn positie, moet ik aannemen

dat
2.0.2.

I) oproep via A. Bussogeschieden
II) is nu aangevraagd in een
III) bij de Immigratiedienst.

het verblijf van 8 jaren, mij heeft "ontworteeld".

Zo, dat is dus het resultaat van mijn zwakke pogingen, maar ik laat het er heus liet bij. Misschien zie ik erfens nog een jaartje. Anders ja ik op audiëntie bij mijn Jonkman. Dat is de laatste instantie. Ik hoop, dat dit weinige u hoopvol doet stemmen. Ingesloten zal ik u voor het Hoofd Reiz bezen nog richtlijnen geven. Daarmee gaat u dan weer naar dien vriendelijken heer toe, die u met het voorspande ook heeft geholpen.

En als dit alles nog mislukte, zit er niets anders op dan hier te blijven, opschoon dat denkt beest mij al konde rillingen bezouft.

Mams, Paps en de rest, hoe gaat het in Dataria? Volgens slag alles op rolletjes. Hier allen gezond en wel. Tante Wier Foster broeg, of u haar brief had ontvangen en wanneer u terug zou schrijven.

Ik ben voortdurend druk aan het solliciteren en probeer zoveel van mijn hoofdgedwongen rust te profiteren. Het doet me lekker. Binnenkort gaan wij op de "rivierjagers" jacht maken. Klaar en Co maken het goed. En bij hun jubileum voor Mitz's verjaardag bezeg ik nog de mijne.

Mams, Paps en de rest, ik ga "Shinten". Groetjes van alles hier. Ook van de fam. Demjannins. Dat van van mij veel lief en lekkerds.

Mijn zoon en je broer -
Milly

MINISTERIE
van
OVERZEESCHE GEBIEDSDEELEN

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN
AFDEELING B

Kantoor Algemeene Personeele Zaken
voor Nederlandsch-Indië

? →
'S-GRAVENHAGE, 28 November 1946
Binnenhof 7 Lange Houtstraat 19
Telefoon No. 183860 - Toestel: 905.
111980

No.: 496.

KNU

Bijlagen: 1

Onderwerp: aanbieding afschrift

Volgno.
3 WAART '47
ACD/11570

Aan het Hoofd Centr. Veiligheidsdienst
Javastraat 68
t/a D.I.S.
's-Gravenhage

BUREAU B	
Nummer:	
Datum:	4-3-'47

Ingesloten gelieve U aan te treffen een afschrift
van een schrijven van Mr. H.W. Felderhof betreffende
geblokkeerde personen.

Het Hoofd van het Bureau Security v.h.
Ministerie v. Overz. Gebiedsdeelen,

G. A. Burgerhoudt.

POLITIE 's-GRAVENHAGE

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 19
TELEFOON 22 - INTERC. LETTER R
POSTBUS No. 264 - 's-GRAVENHAGE

's-GRAVENHAGE, 30 Juli 1948

No. Doss. 24582 PRA.

BIJLAGEN: 5

BERICHT OP SCHRIJVEN VAN

No.

[Handwritten signature]
K

AAN

de Heer Hoofd van de Centrale
Veiligheidsdienst *42042*
Javastraat 68
te 's-GRAVENHAGE

OPGELEG

Vo:
4 AUG. 1948.

Hierbij doe ik U ter beschikking toekomen het schrijven d.d. 21 Juli 1948 van Mevr. J.D.Breukers-Arnold, wonende Palmenlaan 46 te Batavia Centrum, naar de inhoud waarvan ik korthedshalve moge verwijzen.

Te Uwer informatie deel ik mede, dat tegen *x* William Leonard Breukers, geboren te Wlingi (NOI) 23 Januari 1921, proces-verbaal is opge- maakt terzake van lidmaatschap der N.S.B. en dat hij als kaderlid dienst deed bij de Neder- landse Arbeidsdienst.

Ik verzoek U de behandeling dezer aangelegen- heid te willen overnemen.

De Hoofd-Commissaris van Politie,
namens deze,
(de Commissaris van Politie,
Chef van de Politieke Recherche.

coll.

[Handwritten signature]

13 Augustus 8.

B. 42842.

UITGEBOKT

XXX

VIII TV.2.

GEHEIM.

OPGELEGD

W.L.Breukers.

Hierbij heb ik de eer Uwe Excellentie een schrijven aan te bieden van Mevr. J.D. Breukers-Arnold, wonende Palmenlaan 46 te Batavia (C.), gericht aan de P.O.D. te 's-Gravenhage, welk schrijven mij ter beschikking werd gesteld.

Ik moge hierbij opmerken, dat tegen William Leonard Breukers, geb. 23 Januari 1921 te Wlingi (N.O.I.), proces-verbaal is opgemaakt terzake lidmaatschap der N.S.B. en dat hij als kaderlid dienst deed bij de Nederlandse Arbeidsdienst.

Ik moge Uwe Excellentie verzoeken de behandeling dezer aan gelegenheid wel te willen overnemen.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST.
Namens deze,

Z.E. de Minister v. Overzeese Gebiedsdelen,
(t.a.v. de Gecommitteerde voor Indische zaken),

's- GRAVENHAGE.

J.G. Crabbendam.

Van den Heer J. E. S. te
A. *Stulemeijer*

De gruweldaden in Suriname

Hooggeachte Heren; naar aanleiding van een stuk uit „De West” opgenomen door Uw courant, in het nummer van 9 April j.l. wilde ik U vragen nog een stukje van mijn hand in Uw blad te plaatsen.

n.l. Op 13 Mei 1940, werd ondergetekende geïnterneerd te Soerabaja, was geen lid of donateur van de N.S.B. Mijn vrouw en kind van 14 maanden werden eveneens geïnterneerd door het Ned. Gouvernement. Ik werd naar Tjimahi later naar Ambarawa en Ngawi gebracht. Mijn vrouw naar Banjoebiroe en Bli-tar. 20 Jan. 1942 werd ik met nog 145 mensen naar Suriname gedeporteerd per s.s. Tjisedane, alwaar wij in Maart 1942 arriveerden en door Nederlandse mariniers werden verwelkomd met knuppelslagen en o.g. zelfs een bajonetsteek. Wij werden in de gevangenis van Nieuw Amsterdam ondergebracht en daar verder door de heren mariniers beroofd, foto's verscheurd van vrouwen en kinderen etc. Tweemaal werd op mij geschoten op een afstand van ongeveer een meter, maar daar het wapen tweemaal ketste, is deze moord tot een poging gebleven. Later toen wij op de Jodensavannah waren, moesten wij dwangarbeid verrichten vergezeld gaande van slaag met knuppels en schietpartijen. Toen wij Jodengraven moesten openbreken, weigerden vijf van ons dat te doen. De toenmalige kap. Mouwen gaf

toen maar opdracht ons neer te schieten, dan zou hij wel zeggen, dat het van ons een poging tot ontvluchting was. Wij zijn met z'n vieren uitgebroken, n.l. Raedt van Oldenbarnevelt, van Poelje, Kraak en Stulemeijer, dat was op 4 Nov. 1942 en werden door Indianen en later een militaire patrouille gepakt, en gebonden naar het kamp aan de Surinamerivier teruggebracht. Om 5 uur s' avonds gingen wij per boot naar de stad Paramaribo en werden daar weer verwelkomd door de Ned. mariniers Weijers, Grif en v. d. Hoeven, die ons van stalen boeien voorzagen en daarna suf ranseden. Het was ongeveer 23.30 uur toen ik als no. 1 bij Kol. J. K. Meijer en Overste Van Cuijk moest komen. Meijer was territoriaal commandant, deze vroeg mij haast niets over de ontvluchting, maar stond alleen te vloeken en te razen, en dreigde mij uit de weg te zullen ruimen. Ik heb hierop maar niets geantwoord, waarop de Kol. opdracht gaf aan Weijers, mij terug te brengen naar mijn cel, maar één stap verkeerd, „schiet hem dan maar dwars door zijn donder!” Weijers antwoordde hierop met „jawel Kolonel!” Ik werd de cel ingetrapt en no. 2 was aan de beurt de Heer Raedt v O., die werd buiten met vijf kogels afgemaakt, toen volgde Van Poelje, die over zijn lijk heen moest stappen, hij aarzelde toen hij daar Raedt zag liggen, en werd toen eveneens neergeschoten. Van P. is de andere dag gestorven. Kraak kwam nimmer aan bod, daar er teveel publiek was toegesneld.

In Aug. 1946 kwamen wij in Holland aan per m. s. Bossevain en werden met een wekelijkse uitkering van f 14,- op de maatschappij losgelaten. Enige vergoeding van de goederen die Hollanders in Indië mij ontstolen hadden in welke vorm ook is tot nog toe steeds achterwege gebleven.

BOSS. No.: _____
ORT.: *Nw Post*
DATUM: *30-4-'49*
PAR.: _____

Red
Op kaart en
in OD 551
in arch. OD 560
BVIII
28/6-

Kopi PD 42476 micro.
Juridisch versocht begin febr '72
om inlichtingen over rehabilitatie o.f.d.
Door K/D behandeld.
Red/KS 10.5.72

UITTREKSEL

Uit : OD 1700

Naam: PERSOONSONDERZOEKEN DIS GUNSTIG

Voor : OD 551

Naam: INDIE (N.S.B.ERS)

Ag. nr: Dis 6306

Afz. : ID Den Haag

Datum: 23-11-49

Aard van het stuk: ant. onderzoek betr. A.R. NELISSEN

Zijn broer: Pieter Marinus NELISSEN, geboren te 's-Gravenhage
8 Maart 1903, komt als volgt voor:
In de oorlog is hij als N.S.B. er van Indonesie naar West Indie over-
gebracht en is daar gedurende de oorlog gedetineerd geweest.

Uitgetr. door: Sch

Op aanwijzing van: C.S.

Datum: 13-7-50

VRAGEN

door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde, en de daarop door de Regering schriftelijk gegeven antwoorden

1278. VRAGEN van de heer De Goede (D'66) betreffende de terechtstelling van twee Nederlanders gedurende de oorlogsjaren in Suriname. (Ingezonden 7 maart 1972.)

1. Hebben de bewindslieden kennis genomen van de uitzending in AVRO's Televisier van 6 maart jl. betreffende de terechtstelling van een tweetal Nederlanders gedurende de oorlogsjaren in Suriname, welke zou zijn geschied in opdracht van de toenmalige kolonel Meyer, later generaal Meyer, die thans in de Verenigde Staten verblijft?

2. Zijn de in deze uitzending vermelde feiten juist of nageoeg juist, te weten dat:

a. de Nederlanders Van Oldebarnevelt en Van Poelje geïnterneerd waren als N.S.B.-ers in het kamp Boven Digoel;

b. kolonel Meyer zelf lid van de N.S.B. was of was geweest;

c. kolonel Meyer een niet met name genoemde marinier had toegevoegd aan de gebruikelijke bewakingsgroep;

d. deze marinier beide gevangenen „op de vlucht” heeft neergeschoten;

e. kolonel Meyer zou hebben gezegd nadat de eerste gevangene was neergeschoten „komt u maar kijken, zo doen wij met landverraders” of woorden van dergelijke strekking;

f. deze kolonel Meyer later werd bevorderd tot generaal en zelfs werd voorgedragen voor de Militaire Willemsorde?

3. Willen de bewindslieden aan de Kamer mededeling doen onder welke omstandigheden en op welke gronden beide mannen werden gedood en waarom deze gewelddadige dood niet heeft geleid tot vervolging? Hoe valt te verklaren dat deze kolonel Meyer, indien deze lid van de N.S.B. is geweest en verantwoordelijk zou zijn voor de dood van beide mannen, later tot generaal werd bevorderd en werd onderscheiden met de hoogste militaire Nederlandse onderscheiding?

ANTWOORD van de heer De Koster, Minister van Defensie, mede namens de Ministers van Justitie en voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken. (Ingezonden 25 april 1972.) (Zie ook *Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1971-1972*, blz. 2205.)

1. Deze vraag wordt bevestigend beantwoord.

2 en 3. De Nederlanders Raedt van Oldebarnevelt en Van Poelje zijn op of omstreeks 10 mei 1940 op last van de Nederlands-Indische autoriteiten geïnterneerd op grond van de Indische regeling op de staat van oorlog en van beleg. Aangenomen moet worden dat verdenking van lidmaatschap van de N.S.B. of van sympathie voor de Duitse bezetter hiertoe aanleiding is geweest. In totaal werden op deze wijze bijna 500 Nederlanders geïnterneerd, naast plm. 2400 Duitsers. Van deze groep van 500 zijn in januari 1942 met het oog op de naderende Japanse bezetting 146 personen naar Suriname overgebracht en daar voor de verdere duur van de oorlog geïnterneerd in het kamp „Joden Savannah” (vgl. prof. dr. S. L. van der Wal. De nationaal-socialistische beweging in Nederlands-Indië, Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, deel 82, 1968, blz. 54-55).

Na een mislukte ontvluchttingspoging zijn Raedt van Oldebarnevelt, Van Poelje en twee anderen uit dit kamp naar Paramaribo overgebracht. Daar zijn op 6 november 1942 in Fort Zeelandia eerst Raedt van Oldebarnevelt en korte tijd

later Van Poelje doodgeschoten door twee aan de bewaking toegevoegde mariniers. Deze mariniers waren geïnstrueerd bij de minste verdachte beweging van de arrestanten te schieten. De daad van de mariniers is niet bevolen door de ter plaatse aanwezige Territoriaal Commandant kolonel Meyer. Wel heeft deze achteraf door zijn houding de verantwoordelijkheid daarvoor aanvaard; dit blijkt ook hieruit dat hij aan beide militairen zijn tevredenheid uitte. Bovendien zijn de mariniers ongetwijfeld beïnvloed geweest door de geestesgesteldheid van haat en rancune jegens veronderstelde landverraders, die toen aldaar heerste.

Genoemde kolonel Meyer is na de oorlog overgeplaatst naar het toenmalige Nederlands-Indië, waar hij in 1948 bevorderd werd tot generaal-majoor en in hetzelfde jaar wegens zijn gedrag tijdens de eerste z.g. politioele actie (juli-augustus 1947) benoemd werd tot Ridder der 4e klasse van de Militaire Willemsorde. In 1949 heeft hij ontslag genomen uit de militaire dienst en zich in de Verenigde Staten gevestigd.

Mede naar aanleiding van in november 1949 in de pers verschenen berichten heeft er in 1950 een uitgebreid onderzoek plaats gevonden naar de omstandigheden die indertijd tot de gewelddadige dood van Raedt van Oldebarnevelt en Van Poelje hebben geleid. Verhoor van een groot aantal getuigen bracht de boven gereleveerde feiten aan het licht. Daarbij bleek ook dat in sommige verklaringen werd gesteld of geopperd dat de heer Meyer zelf voor de oorlog in Nederlands-Indië lid of donateur van de N.S.B. zou zijn geweest. Hiervoor is geen enkel bewijs. Ledenlijsten van de N.S.B. in Indië zijn door prof. van der Wal bij zijn hierboven aangehaalde studie niet aangetroffen (zie a.w. blz. 57).

Na afsluiting van het onderzoek is vervolging van de bij het gebeurde rechtstreeks betrokken militairen ernstig overwogen. Een moeilijkheid was echter dat blijkens de aangetroffen stukken naar het oordeel van de militair-justitiële autoriteiten geen militair forum was aangewezen voor de berechting van de als eerst verantwoordelijk beschouwde functionaris, de kolonel Meyer. Als gewezen officier van het KNIL had hij beracht moeten worden door het Hoog Militair Gerechtshof van Indonesië. Dit was na de soevereiniteitsoverdracht echter niet langer mogelijk. Wel werd bij de Wet van 2 augustus 1950 (Stb. nr. K. 335) bepaald dat de militaire rechter in Nederland bevoegd was kennis te nemen van vóór de soevereiniteitsoverdracht door KNIL-militairen gepleegde delicten, maar die voorziening had alleen betrekking op in Indonesië gepleegde delicten. Het was overigens dubieus of de Verenigde Staten een verzoek om uitlevering zouden kunnen inwilligen.

Wat de vervolging van de twee mariniers betrof is overwogen, dat het niet juist zou zijn hen allen te doen terechtstaan nu de voor het voorgevallene in elk geval moreel verantwoordelijke meerdere niet vervolgd kon worden.

Ook om andere redenen achtte men een vervolging van deze minderen niet opportuun. In de eerste plaats omdat zohv vervolging naar het inzicht van de toenmalige militair-justitiële autoriteiten niet zou stroken met de criteria die bij de na oorlogse berechting van in de oorlog gepleegde delicten niet een politiek karakter werden aangelegd. In een bijlage bij een brief van de advocaat-fiscaal voor de Zee- en Landmacht aan de Commandant Zeemacht Nederland dd. 12 oktober 1950 wordt dienaangaande opgemerkt: „De begane misdrijven zijn geweest politieke delicten, met dien verstande dat terwijl er waren duizenden politieke delicten van landverraders tegen goede Nederlanders (waar in ruime mate de spons over gehaald is), dit een politiek delict was van goede Nederlanders tegen „landverraders”

„Het vervolgingsbeleid in politieke misdrijven was in de afgelopen jaren een buitengewoon netelige materie. Een grote rol speelde daarbij de onmogelijkheid om alles te vervolgen, de ongewenstheid om te veel te vervolgen en vooral om na verloop van zo veel jaren te veel te vervolgen”

In overeenstemming met de aan hem uitgebrachte adviezen heeft de Commandant Zeemacht Nederland blijkens een brief aan de advocaat-fiscaal voor de Zee- en Landmacht van 31 oktober 1950 daarop besloten niet over te gaan tot het gelasten van een strafrechtelijke vervolging.

AAN: ACD/A

ACD/	
datum:	27 JUL 1976
bijl.:	dupl..

Bijgaande stukken, afkomstig van: brief van heer v Linden, B. Ph.
ter agendering aangeboden. den Haag.

Korte inhoud: lijst van NSBers, gevonden bij het
opruimen van oude papieren in kamp (15^e Bad te Bunde)

Zenden aan : _____

Bergen in/bij: _____

Afd.: Reo/A , _____
(datum) 27 JULI 1976

Opgave van personen welke geïnterneerd zijn geweest in het XVde Bataljon te Bandoeng en wier stamkaart van een aanteekening door de Japanners werd voorzien betreffende hun politieke gezindheid.

Naam	geb, ddo:	bijzonderheden:
RODIJK Johannes Hendrikus	29-8-1896	N.S.B.
de LEEUWJan DINGEMAN	4-5-1893	N.S.B.
van LEEUWEN Antonie Marie	2-7-1910	N.S.B.
van LEERSUM Gerard Marinus	19-1-1892	N.S.B.
van HECK Frans Cornelis	3-4-1896	10/5-'40 detained bij late Dutch Government pro Nippon, pro As, anti England, N.S.B., 11// 2602 released bij Balatentera Dai Nippon through the intervention of Mrs. Seegers, certification from Bandoeng.
KLINKHAMER Abraham	3-16-1901	N.S.B.
HELL Stephan Wilhelm	18-4-1920	Nazisto
de HAAS Philippus Johannes	21-12-1915	Pro A.T.R. (Nippon-Indonesia)
BOOM Theodorus	14-7-1903	di tawan oleh pemerintah blanda dahoeloh 20 boelan Ngawi, nazisto, pro As.
FILET Bernardus	9-8-1896	N.S.B.
te KAMP Johan Frederik Hendrik	6-10-1903	ditahan 28/6-'40 sampai 5/3-'42 di Ngawi, N.S.B.
van der Maal Hendrik Johan	6-8-1912	1940 di internir sebab Nat.Soc.
MARTENS Richard Anton	7-2-1893	N.S.B.
MEYER Carl Augustus	10-11-1896	door het vorige Gouv. geïnterneerd te Ngawi
Muller Frederik Johannes	10-11-1896	N.S.B. OCHSENDORF Hendrik Jan
OCHSENDORF Hendrik Jan	6-4-1896	1940 di interneer sebab Nationaal Socialist
van REYSEN Andre Coenraad	7-2-1901	N.S.B. has been interned bij the late Government (Dutch) from 10-5-2600 till 10-3-2602 in Ngawi
RHEMREV Charles Leonard	9-8-1912	Geïnterneerd te Ngawi ged. 18 maanden
POTHAAR Wilhelm Gottfried	10-1-1904	N.S.B. special Nippon worker 15 months, mother german
SCHLUSEN Charles Willem George	27-10-1887	Nat.Socialist
SEEGERS Willem Frans	4-8-1926	in 1940, 13 years of age, already under police supervision, because he was pro-Germany, his parents N.S.B. passport Batavia 26/5-'40 nr 389
SEEGERS Lambertus	3-8-1899	10/5-'40 interned in Ngawi as N.S.B.; 9 th March 2602 released bij Balatentera Dai Nippon, 10 th March 2602 authorized to arrange interned men bij written authorization of Mr. Seizuki in Solo.
VEENHOFF Gerardus Bernardus	26-5-1889	N.S.B. 11-1940 --3-1942 (volgen jap.karakters)
van SUGTELEN Joseph Francois	8-11-1900	2600-5-10 internir di Ambarawa, Ngawi, Nat.Soc.
van VIERSEN Jacob Hendrik	16-2-1896	Blanda Nasisto (N.S.B.)
WILSON Hendrik Jacobus	21-7-1922	N.S.B.
PADTBERG Johan Hendrikus	30-12-1882	(dokter) 10/5-'40 detained as N.S.B. pro-As, anti England 11/3 2602 released by Balatentera Dai Nippon through the intermediary of Mrs. O. Coerper provided with a passport of Ngawi
van der VEEN Wilhelm Frederik	18-9-1889	1940 di internir Ngawi sebab Nat.Soc.
PAPOUSEK Johan Gerrit Richard	30-4-1907	N.S.B.
LEEMAN Willem	17-8-1905	In May 1940 detained as N.S.B. never been called up from 8th March till 1st December still remaining at Kedoengdjati as waroeng (shop) keeper.
van der BURG Antoon	21-10-1896	13/5-'40 detained as N.S.B. wife German, pro-As, anti-England, 12th March 2602 released by Balatentera Dai Nippon through the intervention of Mrs. C. Coerper has a certificate stamped by Dai Nippon, Ngawi, nr. 213

af
B. Ph. VAN ZUIDEN
Haverkamp 19
DEN HAAG
Tel. 070-853329

Den Haag 25 Juli 1976

{ Aan het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst
te Den Haag.

→ idem op enveloppe

Mijne Heren,

Bij het opruimen van oude papieren vond ik bijgaande lijst van NSBers, die in mijn kamp (15e Bat te Bandoeng) hebben gezeten. Ik was daar na de capitulatie werkzaam op de Bunsho. Hoewel dit lijstje sterk is verouderd, vond ik het toch raadzaam het aan U door te zenden, mocht het niet van nut meer voor U zijn, dan kunt U het rustig vernietigen.

Hoogachtend,

B. Ph. van Zuiden
B.Ph. van Zuiden.

ACD	1286.803
datum	27 JULI 1976
CO	
b.	1 d.